

FELJEGYZÉSEK.

Elismerés. Közgyűjtemények Országos Főfelügyelőségének a múzeumhoz intézett átirata: »A múzeum 1934 évi működéséről és állapotáról beterjesztett jelentést teljes elismerésem kifejezésével tudomásul vettem. Különös elismeréssel kell kiemelnem a tárlatmagyarozó-előadásorozatot sokoldalúságát, az előadók értékes tevékenységét, amellyel nemcsak közművelődésünket, hanem a múzeum és a nagyközönség közötti kapcsolat állandóságát és erősítését szolgálták. Hasonlóképp kell kiemelnem az ásatási tevékenység gondosságát, tervszerűségét.« Örömmel jelentjük azt az elismerést is, amelyben a székesfehérvári iskola-zék részesítette Majláthy (Mayer) Lipót tb. múzeumőr, amidőn meghívta az egyik elemi iskola igazgatói állására. A hivatalos teendőkhöz mellet a közügyek terén is készséggel dolgozó férfit jutalmazott meg vele. A kitüntetésért szívből gratulálunk.

A múzeum gyásza. *Mátrai Rudolf* ciszt. r. áldozópap, tanker. királyi főigazgató halála az országos részvétel mellett, a székesfehérvári múzeumot külön is mélyszégyes gyászba borította. E gyász okai: a múzeummal kapcsolatos ékes szavú előadásai, ragyogó tollú írásai és az a tettrekészség, melyet, ha rászorult, vele szemben mindig a legnagyobb szeretettel és odaadással igyekezett érvényesíteni. A múzeum jóbarátainak nemes társasága egyik legértékesebb tagjával lett szegényebb. *Philipp Istvánban* legbuzgóbb munkatársát gyászolja a múzeum. Ott állt bölcsőjénél és közreműködött fejlesztésében igaz művészettel és alapos szakértelemmel készített festményeivel, rajzaival. Csodás szeretettel ápolta Fehérvár történetét. Ezirányú jegyzetei, rajzai kincset érnek és igazolják, hogy senki nála alaposabban nem volt tájékozódva városunk történetéről. Műtörténelmi kérdésekben ritka széles látása és mély tudása volt, melyet mindig készséggel adott át a múzeumnak. Tettrekészségénél csak önzetlensége volt

nagyobb. Ritka erény manapság, örök hálánk legyen érte kísérője.

Előadások. Az Orsz. Régészeti és Művészettörténeli Társaság 1935. márc. 9-i ülésén Marosi Arnold tartott előadást »A ták-főnyopusztai ásatás és annak jelentősége« címen. Ugyanő a székesfehérvári idegenforgalmi bizottság által rendezett előadás sorozatban a székesfehérvári bazilikát és királysírokat ismertette. Dormuth Árpád ápr. 8. Fejér vármegye és Székesfehérvár törvényhatóságainak együttes gyásznapelyén Prohászka Ottokár emlékére méltatta. A múzeumban a jubiláris kiállítással kapcsolatban voltak tárlatmagyarozatok Marosi Arnold és Dormuth Árpád vezetésével.

Követendő példa. Az »Uj Erő« szerkesztősége elhelyezve letétként Varga Ferenc Rothermere-díjas »Győzelem« c. gipsz szobrát, értékes műtárgyhoz juttatta a múzeum művészeti gyűjteményét. A szobor a múzeumban a jubiláris kiállításon szerepelt először és egyik ékessége lesz az újonnan létesítendő szépművészeti osztálynak.

Fejér megye az Arch. Értesítőben. Az Arch. Értesítő 1932-33 év folyamában a székesfehérvári múzeumot Oroszlán Zoltán tanulmánya képviseli »Athene és Hephaistos múzeum egy római kőemlékén« c. cikkében. Részletesen ismerteti annak tárgyát, az Athene-Hephaistos mítosznak legbrutálisabb jelenetét, midőn az istennő menekülni igyekszik az őt üldöző Hephaistos elől. A jelenet ábrázolása az egész antik világban alig egy-kétszer fordul elő és a relief révén a székesfehérvári múzeum oly mű birtokában van, melynek jelentősége tárgyánál fogva túlnő a pannóniai provinciális művészet keretein és helyet kér az antik mitológiai emléksanyag nevezetesebb és fontosabb ábrázolásai között. A dombormű a fővenyi római telepről származik (Lt. sz. 2850). — Ugyancsak Oroszlán Zoltán tollából került ki Mucius Scaevola

dunapentelei szobrának tanulmánya is. — Paulovics István »Ásatás Dunapentelén 1931-ben« címen a dunapentelei római erődítvényekről írt nagyon tanulságos, illusztrációkkal bőven felszerelt cikket, melyben az erődítmények kapuját (Porta decumana), magát a castellumot és a külső védőárkokat mutatja be, mint az ásatás legfontosabb eredményeit.

Kiszállás Inotára. Faller Jenő, váralotai bánya-mérnök, muzeummunkabuzgó munkatársa, néhány festett edénytöröredéket küldött a muzeumba, köztük egy fenékbélyegezettet is, melyek azt a benyomást keltették, mintha árpádkirályok korabeliek volnának. Abban a hitben, hátha valami középkori településnek maradványai, március 22-én Dr. Polgár Ivánnal kiutazva Faller J. szíves kalauzolására mellett megállapítottuk, hogy az edénytöröredékek Sass Józsefnek a Tófüli-dűlőben fekvő földjén található és pedig elég nagy számban. A már bevetett földön ásatást nem végezhetünk, helyette érdekes környezettanulmányban volt részünk. A lelőhely körül vannak ugyanis az inotai tó forrásai, melyek mint természeti jelenségek is kedves látványt nyújtanak és a helyet településre is alkalmassá teszik. Kirándulásunk másik eredménye, hogy hosszas kutatás után kellő alapot kaptunk az inotai római telep felkutatására. Szabó Kálmán földbirtokos jelentése szerint ugyanis néhány éve a tulajdonát képező, jelenleg csendőrlaktanyául szolgáló háza mellett fekvő szántóföldön alapfalakat talált, honnan leírása alapján római téglák kerültek elő. Ugyancsak tőle hallottuk, hogy gyermekkorában a most említett helyhez közel fekvő u. n. két halom dombot, ahonnan a muzeum 6875. sz. római feliratos köve is származik, katonai mérnökök kibontva, belőlük embercsontok kerültek elő. Ez adatok most már módot nyújtanak ahhoz, hogy esetleg ásatással is megerősítsük és kibővítsük a halott adatokat.

Iváncsán bronzkori hamvedreket találtak. Az egyik iváncsai gazda a telken szőlőültetés közben régi edényeket ásott ki a földből. Egy ilyen edényt felküldött a Nemzeti Muzeumba. A Nemzeti Muzeum dr. Tompa Ferenc vezetése alatt megkezdte az ásatást. Egy napi munka után máris szép eredményt értek el. Alig tíz négyzetméter területen 6 drb. urnát találtak. Az egyik urnában bronzdarab is volt. (Uj Fehérvár 1934, 96. sz.).

A pézsmapocok Fejér megyében. Ez az Egérfélék családjába tartozó rágcsáló állat (Fiber tibeticus L.) Északamerikából származik. Értékes bőre miatt 1905-ben hozták be Csehországba. Onnan 1915-ben Moson megyébe is eljutott és ma már Fejér megye álló és lassan folyó vizei mellett is előfordul. A muzeum Sukorórol szerzett egy példányt. Fehérváron is fogtak már és a hallomás szerint a Sárvízmentén több helyen felütötte tanyáját. Bár prémje értékes, elterjedése mégis veszedelmes. Gátak, vasuti töltések rongálásával nagy károkat okoz.

Lócsontváz leleteink. A székesfehérvári muzeum 3 ásatag lócsontvázat őriz: az igari avarsir mellékletét: lóközép- és ujj-csontok (457/1929); a szabadbattyáni honfoglaláskori ősmagyar sír lócsontjai: lóközép- és ujj-csontok (459/1929); a nagylóki honfoglaláskori, ősmagyar sírlelet lócsontjai: koponya és alsó állkapocs, mely négy-öt éves méntől származik (460—1929). Mind a három leletet Dr. Hankó Béla, zezedi egyetemi tanár volt szíves megvizsgálni. Vizsgálatainak eredményét »A magyar ló eredete« Debrecen 1935 c. dolgozatában közölte a nagylóki lófejet képen is bemutatva.

A Muzeum látogatásai során tavasszal és ősszel vasárnap délelőtt 11 órakor rövid népszerű ismertetés keretében mutatjuk be egy-egy korra vonatkozó gyűjteményünket. Hétfőn a muzeum zárva.